

JAN KOCHANOWSKI

**Pieśń IX (Chcemy
sobie być radzi?)**

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚNI, KSIĘGI PIERWSZE

Pieśń IX¹

Chcemy sobie być radzi²?
Rozkaż, panie, czeladzi,
Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,
A przy tym w złote gęśli³ albo w lutni⁴ grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,
Co nań jutro przypadnie?
Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się z nieba,
Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba.

Szafuj gotowym⁵ bacznie;
Ostatek, jako zacznie,
Tak Fortuna⁶ niech kona⁷: raczy li laskawie,
Raczy li też inaczej; my siedziem w jej prawie⁸.

U Fortuny to snadnie⁹,
Że kto stojąc¹⁰ upadnie;
A który był dopiero u niej pod nogami,
Patrząc go po chwili, a on gardzi nami.

Wszystko się dziwnie plecie
Na tym tu biednym świecie;
A kto by chciał rozumem wszystkiego dochodzić,
I zginie, a nie będzie umiał w to ugodzić.

Próżno ma mieć na pieczy
Śmiertelny wieczne rzeczy;
Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,
Co z przejrzienia¹¹ Pańskiego od wieku mu płynie.

¹W przypisach gwiazdką oznaczono wyrazy, które są używane do dziś, ale których znaczenie w *Pieśniach* jest odmienne od znaczenia obecnego. [przypis edytorski]

²*sobie być radzi* — zabawić się, weselić się wspólnie. [przypis redakcyjny]

³*gęśli* (a. *gęśle*) — instrument smyczkowy, zazwyczaj dwu- lub trzystrunowy, rodzaj prymitywnych skrzypiec w kształcie owalnego pudła z krótką szyjką. [przypis redakcyjny]

⁴*lutnia* (tu daw. forma B. lp: *lutnią*; dziś: *lutnię*) — instrument szarpany, posiadający od 6 do 16 strun, znany od starożytności, w renesansie również symbol sztuki poetyckiej. [przypis redakcyjny]

⁵*szafuj gotowym* — rozporządzaj tym, co posiadasz; może w znaczeniu: pieniędzmi (por. wyraz pokrewny: *gotówka*). [przypis redakcyjny]

⁶*Fortuna* — rzym. bogini ślepego przypadku. Przedstawiano ją z rogiem obfitości, trzymającą ster (była sternikiem życia ludzkiego), zazwyczaj ślepą. Motyw Fortuny odgrywał niezwykle ważną rolę w filozofii *Pieśni* Kochanowskiego. [przypis redakcyjny]

⁷*niech kona* — tu: niech dokona; niech doprowadzi do skutku. [przypis redakcyjny]

⁸*siedziem w jej prawie* (starop.) — podlegamy jej prawom, znajdujemy się pod jej władzą. [przypis redakcyjny]

⁹*snadnie* (starop.) — łatwo. [przypis redakcyjny]

¹⁰*stojąc* (starop. forma imiesł.) — stojący. [przypis redakcyjny]

¹¹*z przejrzienia* (starop.) — z postanowienia, z przeznaczenia. [przypis redakcyjny]

A nigdy nie zabłądzi,
Kto tak umysł narządzi,
Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,
Temu mężnie wytrzymać, w owym sie nie wznosić.

Chwałę szczęście stateczne¹²;
Nie chce li też być wieczne,
Spuszczę¹³, com wziął, a w cnotę własną sie ogarnę
I uczciwej chudoby¹⁴ bez posagu pragnę.

Nie umiem ja, gdy w żagle
Uderzą wiatry nagle,
Krzyżem padać i świętych przenajdować¹⁵ dary,
Aby łakomej wodzie tureckie towary

Bogactwa nie przydały
Wpadwszy gdzie między skały;
Tam ja bezpiecznym sercem¹⁶ i pełen otuchy
W równej fuście¹⁷ popłynę przez morskie rozruchy.

¹²szczęście stateczne (starop.) — niezmienny los. [przypis redakcyjny]

¹³spuścić (tu forma I os. lp cz. przysz.: spuszczyć) — tu: oddać. [przypis redakcyjny]

¹⁴chudoba (starop.) — skromny dobytek, ubóstwo. [przypis redakcyjny]

¹⁵przenajdować — zjednywać. [przypis redakcyjny]

¹⁶bezpiecznym sercem (starop.) — z sercem wolnym od obaw, z poczuciem bezpieczeństwa. [przypis redakcyjny]

¹⁷W równej fuście — w niewielkim okręcie. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z *Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur*.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Nowoczesna Polska zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w *Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur*. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/piesni-ksiegi-pierwsze-piesn-ix>

Tekst opracowany na podstawie: *Pieśni Jana Kochanowskiego księgi dwoje*, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1586

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu *Wolne Lektury* (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

Okładka na podstawie: Deser, Koets, Roelof Claesz. (ca 1592/1593-ante 1654), domena publiczna

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: szczegóły na stronie Fundacji.